

Öykü Forum

Adana

Z a f e r D o r u k

Zafer Doruk: Arkadaşlar, Adana'da yaşayan öykücüler olarak uzunca bir süreden beri oturup öyküyü, öykücülüğü; öykünün Çukurova'ya, Çukurova'nın öyküye nasıl yansıdığını, burada çıkan dergileri konuşamadık. Dağınık bir durumda, az sayıdaydık ve gücümüzü toparlayamıyorduk. Şairinin bol, öykücüsünün kıt olduğu edebiyat toplantılarında bu konu gündeme getirilmediği için öykünün sesi hep kısık kalıyordu. Öykü bir anlamda yalnız başına, kendi sorunlarıyla baş başa bırakılmıştı. Beş kişi bir araya geliyorsa bu beş kişinin beşi de şairdir, konu da doğal olarak hep şiiirdir. Edebiyat sohbetlerinde öykü adına bir muhatap bulamamanın sıkıntısını yaşıyorduk.

Kendisi de bir Adanalı olan öykücü sevgili Özcan Karabulut ve öyküye duyarlı arkadaşların katkılarıyla Türkiye Edebiyatçılar Derneği çatısı altında Ankara Öykü Günleri'yle başlatılan, sonra yurdun çeşitli illerine de yayılan öykü günleri, öykücülüğümüze önemli bir canlılık getirdi. Daha sonra derneğin Uluslararası P.E.N.'le yaptığı işbirliği, 14 Şubat'ın sevgiye, sevgiliye dönük yüzüyle, Sait Faik'in "Bir insanı sevmekle başlar her şey" sözünü buluşturup

bugünün aynı zamanda Dünya Öykü Günü olarak da kutlanması düşüncesini doğurdu. O gün, dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'nin çeşitli kentlerinde de öyküye duyarlı kimi arkadaşlarımızın çabalarıyla çeşitli etkinlikler yapılmaya başlandı. Biz de bu yıl Adana'da bu etkinliğin üçüncüsünü gerçekleştiriyoruz. Bununla birlikte öykünün üzerindeki ölü toprağının kalktığını, öyküde bir canlanmanın olduğunu görüyoruz.

Öykü dergileri bilindiği gibi çok az. Birkaç dergi adı ancak sayabiliyoruz bu konuda. Sevgili Semih Gümüş'ün büyük katkılarıyla çıkan geniş kapsamlı bir dergimiz var: *Adam Öykü*. Sonra *Kül Öykü*, *Hece Öykü*, karınca kararınca öyküye katkılarını sürdüren dergiler. Bugünlerde aramıza bu büyük boşluğu dolduracak nitelikli bir dergi daha katıldı: *Imge Öyküler*. Özcan Karabulut zahmetli bir hazırlığın sonunda dergiyi öykü dünyasına kazandırdı.

Yakılan öykü ateşini söndürmemek için Adana'da öykü yazar, öykü düşünen, öyküye gönül vermiş siz dostlarla bir geleneği yeniden başlatmak, öteden beridir susadığımız öykü sohbetlerinin ilkini yapmak için,

öykü sanatına ağırlıklı bir yer vereceğini düşündüğümüz Özgür Pencere Edebiyat ve Sanat Derneği çatısı altında bir araya gelmiş bulunuyoruz. Öncelikle ben sizlere hoş geldiniz diyorum.

Biliyorsunuz, ülkede öykünün altın dönemini yaşadığı 1950'li, 60'lı yılların Çukurova'ya yansması daha farklı olmuştur. Çukurovalı olmadığı halde Çukurova'da toprak sorununu ilk irdeleyen romanı *Toprak Kokusu*'yla Çukurovalı yazarlara esin kaynağı olmuş bir Reşat Enis'in adını burada anmamak haksızlık olur bence. Feodal düzenin kapılarına dayanan kapitalizmin ayak seslerini öykü ve romanlarıyla duyuran, üretim ilişkilerindeki değişimin kültürel alanda insan ilişkilerine nasıl yansıdığını gösteren bir Yaşar Kemal var... Sonra, Demokrat Parti iktidarı, kapitalistleşme sürecini hızlandırmak için Amerika'nın pompaladığı yardımlar, sanayileşme sancıları, toprak kavgaları... Makinelerin tarlalara girme-

siyle birlikte tarımda el emeğinin gözden düşmesini, köyden kentlere işçi akınını, kentteki sömürünün en ilkel, en vahşi yüzünü gösteren öykü ve romanlarıyla bir Orhan Kemal var. Onlarla yazınsal bir kanbağı bulunan bir Demirtaş Ceyhun var... Kapitalizmin dayattığı ilişkiler karşısında şaşkına dönmüş insanların öykülerini yazan, kendine özgü biçimiyle trajik olandan gülmece damıtan bir Muzaffer İzgü var. İlk gençliğinde yazdığı öykülerdeki diliyle, kurgusuyla, tekniğiyle öyküsüne farklı bir açılım getiren, gerçeküstücü öğelerle görsel imgeleri başarıyla birleştirip ileride yazacağı senaryoların temelini de atan bir Yılmaz Güney var. Şiirden sonra öyküye gönül vermiş bir Nihat Ziyalan var. Bu Çukurovalı yazarların çoğu yoksul kesimden gelmiş, Çukurova'daki yılları güç koşullarda, geçim sıkıntısıyla geçmiş, uzun süre işsiz kalmış; fabrikalarda işçilik, düşük ücretlerle memurluk yapmış yazarlar. Hayatı içeriden

yaşamış; küçük, gündelikçi insanlarla ilişkileri olmuş, sorunlarını onlarla birlikte yaşayarak tanımış bu yazarlar sürdürdükleri yoksunluk dolu hayata karşın, yazdıkları öykü ve romanlarla ülke yazınında adlarından söz ettirmeyi başarmışlar. Böylesi güç koşullarda bile okumaya, yazmaya, ülke edebiyatını izlemeye çalışmışlar.

Günümüze bakıldığında, Çukurova'da nitelik yönünden öykünün yoksullaştığını, yazılan kimi öykülerin de yukarıda sözünü ettiğim ustaların kötü bir kopyası olarak kalıp onların açtıkları kanalda kendilerine özgü bir yön bulamadıklarını görüyoruz. Çukurova'daki öykücülerin yazdıklarının ne olduğu hakkında pek kafa yormadıklarını; öyküyü tanımaktan, öyküyü düşünmekten kaçındıklarına tanık oluyoruz. Öykü, kendi yalnızlığının, kendi bunalımının dışına taşmıyor bir türlü. Bir başkasının hayatı pek ilgilendirmiyor öykücüyü. Değişimin yüzünü anlatacağı yerde, o değişimin edilgen bir parçası olarak bir duygu seline kapılıp kendisindeki tahribatları anlatıyor. Üç kişi bir araya geldiğinde öykü konuşulmuyor, öykü üzerine yazılanlar öykücülerini pek ilgilendirmiyor. Öykü dergileri, öykü ağırlıklı dergiler izlenmiyor. Adana'ya dergi gönderen arkadaşlar burada dergi satılmadığından, buranın en çok dergi iade eden bir kent olduğundan yakınıyorlar. Buna karşın Adana'da çıkarılan çok sayıda dergi var. Niteliğini artırma, eksiklerini görüp tamamlama yerine, herkes kendi dergisini şahin görüyor. Yalnız burada bir parantez açıp *Yom* dergisinin, öykü ağırlıklı *Düzyazı Defteri*'yle birlikte bu dergiler arasından sıyrılıp nitelik

yönünden farklı bir yerde durduğunu, taşra dergiciliği mantığını yıkan dergiler arasında yer aldığını söyleyebilirim. Dergi editörleriyle bir araya gelindiğinde onlara ayaküstü şiirler yazılıp veriliyor. Kimse, öykü yazma, öykü okuma, öykü düşünme zahmetine katlanmıyor. Yaşadığı kente, kentin insanına karşı gittikçe artan bir yabancılaşma söz konusu. Öykünün gizine ulaşmamış, arka bahçesine bakma zahmetine katlanmamış, dergilerin mutfağından geçip bir okur tabanı oluşturma çabası göstermemiş öykü yazarlarıyla karşılaşıyoruz. Bugüne kadar bir Sait Faik öyküsü okumadığını söyleyen bir edebiyat öğretmeni, filanca dergiye yaptığı maddi katkı nedeniyle o derginin düzenlediği öykü yarışmasında seçici kurul üyesi olabiliyor.

Genç öykücüler, Türk öykücülüğünün anadamarlarını özümsemeden, yaptıkları deneysel çalışmaların özgün ve farklı olduğunu savunuyorlar. Oysa yüzyılı aşkın bir süre önce bir Kafka, bir Borges bu özgünlüğü yakalamış yazarlar. Bizde "ellili kuşak" diye adlandırdığımız öykücüler kuşağı var. Sonra bir Bilge Karasu, Ferit Edgü, Sevim Burak, Onat Kutlar ve şu anda anımsayamadığım daha birçok yazar, söz konusu özgünlüğün en âlâsını çok önceleri yakalamışlar. Yanı başımızda Vüsat O. Bener gibi bir çınar durmakta. 90'ların ikinci yarısında ortaya çıkan seslerin benzerleri büyük ölçüde savrulup gittiler. Bunların arasında geleneksel öykücülüğümüzden de beslenip kendilerine farklı bir kanal açan sesler bugün varlıklarını sürdürüyor.

Kentin doğudan ve güneydoğudan aşırı biçimde göç alması, bir araya gelen kültürlerin birbirlerine yabancı kalırken Batı kültürüne eklemlenmeye çalışmaları, kentin bugünkü dokusu ve rengi, kısacası Çukurova'nın değişen yüzü öykünün ilgi alanından ne yazık ki çekildi. Çukurova'da yaşayan öykücülerimiz önce yaşadıkları bölgenin insanına, insan ilişkilerine yabancılaşmaya başladılar. Bu yabancılaşma kendini öyküden çok şiirle dışavuruyor. Öykücülerin ilginç bulup işledikleri, öbür kentlerde yaşayan insanların da ilginç bulup okudukları o "Adanalılık" kültürü hızla yok olmaktadır. Bu yok oluşun öyküleri yazılmıyor. Kentin değişen mimari dokusu, yitip giden tanıdık yüzler ve korkunç boyutlara ulaşan teknoloji öykünün ilgi alanından çıkmakla kalmadı, onda bir yalnızlaşmayı, ıssızlaşmayı da getirdi. Bu da Çukurova öyküsünün kendi içine kapanmasının ya da tamamen şiire yaslanmasının bir başka nedeni bana kalırsa. Kentin değişen yüzünün, hızla yok olan değerlerin öyküleri yerine, Adana'nın değerlerine dair nostaljik fıkralar, meseller, anılar türünden şeyler yazılmaya başlandı. Örneğin Deli Yücel'in, Abulkadir Kaçar'ın, Özer Öztep'in, Ahmet Akata'nın anıları vs. vs. Yalnız Adana'da doğup ilköğrenlik yıllarında burada yaşamış Nihat Ziyalan'ı anmadan geçemeyeceğim. Nihat Ziyalan, şiirlerinin yanında son dönemde yazdığı öykülerle yaşadığı Avustralya'dan yer yer Çukurova renkleri ve kokuları estiren bir yazar.

Bir de şu var. Taşra... Anadolu'nun çeşit-

li kentlerinde olduğu gibi Türkiye'nin büyük kentlerinden biri olan Adana'da da böyle bir sıkıntı yaşanıyor. Bir şeylerin eksikliğinin taşrada olmaktan kaynaklandığına inanılıyor. Taşra ve onun karşısındaki merkez... Yani İstanbul. Bir ölçüde Ankara da buna eklendi. Anadolu'da yaşayan şair ve yazarların genellikle ortak yakınması bu. Şair ve yazar, adını duyuramıyorsa bunun suçu taşrada olmak mıdır?

Sevgili Süreyya, istersen senin görüşlerini alarak başlayalım. Yeni Adana gibi Adana'nın köklü bir gazetesinde yazıyorsun. Ayrıca yazdığın öyküler var. Adana'yı, Adana insanını ve kültürünü dert edinen biri olarak taşra, Çukurova'da çıkan dergiler ve öykü hakkında neler söylemek istersin?

Süreyya Köle: Taşrada, turnak içerisinde söylüyorum, "olmak" çok kolaydır. Aynı zamanda bir o kadar da zor. Tam bir paradoks yani. Yerel bir dergide bir tek öykünüzün yayımlanmış olması sizi bir anda öykücü yapabilir mesela; bir tek şiirinizin yayımlanmış olmasıysa şair. Yayımlanmış ilk öykünüzün ardından girdiğiniz ilk toplulukta "öykücü arkadaşımız" diye takdim edilmeniz kaçınılmazdır. Bu durum şaşırtsamalı sizi. Şaşıracağınız günler ileridedir. Ne zaman, yaşadığınız kentin kabuğunu çatlatıp Ankara ve İstanbul'a doğru filizlendiniz, o gün gelmiştir işte şaşırmanın vakti.

"Üretimlerinizin niteliği değildir sizi yaşadığınız kentin dışına taşıran; ilişkilerinizdir." Bu, yapılan atılıma, taşrayı aşşa ilişkin en düzeyli saptamadır. Dahası mı? Evlere

şenlik mi demek gerekir, yoksa akıllara ziyan mı bilinmez; işi paranoya noktasına kadar taşır kimileri taşrada. Üretimlerinizi tamamen yok sayıp başlarlar o çok inandıkları senaryolarını fısıltı gazetesi üzerinden yaymaya. “Boncuk yoktur ya ürettiklerinizin içinde.”

Elbette, sosyal bir varlık olan insanı kurduğu ilişkilerden soyutlayarak tanımlamak olanaksız. Ancak işi salt ilişkiler düzeyinde ele almak, üretime korkunç bir haksızlıktır. Bir o kadar da ileride yapacağı çalışmalarına vurulan bir sekte.

Taşrada “olmak”ı taçlandırmanın ilk ve kaçınılmaz tek adımı “kitabınızı çıkartmaktır”. “Taşrada kitap çıkartmak zor mudur?” diye merak edenlere verilecek yanıt açıktır: “Yooo, parasını cebinden verdikten sonra niye zor olsun ki?”

Tanınan çoğu yazar ve şairin de geçmişte ilk kitabını kendi olanaklarıyla yayımladığı bilinir. Peki ya altıncı, yedinci, onuncu, bilmem kaçınıcı kitabını?

Öyledir taşrada. Bir önceki kitabın elden satışından elde edilen gelir, ikinci kitabın basım masraflarına ayrılır ve bu zincir, siz ürettikçe sürer gider.

Bu, bir tercih değildir aslında. Sıkışmışlığın hazırladığı bir sondur. Yaşadığınız kentte öykücü ve şair olarak adlandırılan siz, gizli saklı kaç kez, İstanbul veya Ankara'daki kaç yayınevine dosyanızı göndermişsinizdir aslında. Sonuç: İstanbul taşrayı görmezden gelir. Yaşadığınız kentte itibar gören “siz”e İstanbul gereken itibarı göstermez, dosyanıza ilişkin bir yanıt bile verilmemiştir ayrıca.

Öfkeler bilenir, diller kınından çıkarılıp artık önünüze kim ve ne gelirse... Ankara mı, İstanbul mu, yoksa taşradan adını Türkiye'ye duyurabilmiş bir öykücü ya da şair mi...

Kendisini zamanından önce adlandıran, “Ben oldum, ama İstanbul görmek istemiyor” noktasına sürükleyen taşraya kızmayı, kimse aklının ucundan bile geçirmez taşrada. Kızılan İstanbul'dur. Çoğu zaman “Kral çıplak” demek zorunda bırakılan İstanbul...

“Bir tek dergi yeter yaşadığımız kente. İkinci dergi kesinlikle gereksizdir. Hele üçüncü... Anlamsızlığın da bu kadarı...”

Çıkan her yeni dergi, kendinden önce var olan dergiler tarafından gereksiz görülür taşrada. Kimi zamansa yaklaşımın gereksiz görmekten öteye geçip paranoya noktasına vardırıldığı da. “Pek çok konuda tehdit unsurudur yeni çıkan dergi. Kendinden önce var olanları yok etmek adına var edilmiş sinsi bir yapı.”

“...ciler”, “...cüler”, “...çılar” hangisini seçerseniz... Hangi dergide yayımlanıyorsa ürünleriniz siz “ocu”sunuzdur taşrada. Bir futbol takımının taraftarı ne ise o duruma düşürülürsünüz kısaca. Aynı dergide birkaç ürününüzün yayımlanmış olması dergi çıkaran kişinin sizi sahiplenmesine yol açar. Bir süre sonraysa bunu sesli olarak dile getirmesine: “Benim öykücüm... Benim şairim...”

Komiktir, ama bu cesaret gösterilir taşrada. Ürünleriniz için size bir kuruş da olsa telif ödemeyi düşünmeyenler, üstüne bir de sizden dergisine abone olmanızı bekleye-

rek, aranızda oluşan ürün yayımlama ilişkisini gönül rahatlığıyla siz odaklı adlandırır- lar: “Benim öykücüm.”

Sahi, derginizde bir sözleşme karşılığın- da düzenli yazı yazmasını sağladığımız ya- zarlara “yazarım” deme hakkınız doğabilir de, bunun dışında kalanına, “Yazarım, öy- kücüm, şairim” deme cesareti taşraya özgü bir durum mudur? Belki de şöyle sormak daha doğru olacaktır: Şartlar nasıl hazırlan- mış olursa olsun “öykücüm” ya da “şairim” denilebilir mi?

Bu durum sanırım, kurulan ilişkiyi doğ- ru tanımlayamamakla, karşınızdakinin zekâsını göz ardı etmekle, emeğe saygı duy- mamakla ve en önemlisi de Türkiye’de telif hakkı konusunda ciddi bir boşluğun olma- sıyla ilintili.

Sizden sonuna kadar minnet duymanızı beklerler taşrada. Sizi dergilerinin vitrinine çıkardılar, sözümona olmayan ününüze ün kattılar ya, sonuna kadar sadakat gösterme- nizi beklerler.

Her bir dergi aynı kentte çıkan diğer dergilerden çok farklı olduğunu iddia eder taşrada. Oysa dikkatle ele aldığımızda “Ha Ali Hoca, ha da Hoca Ali”den öte değildir durum. “Çıkarılan dergilerin nitelikleri ara- sında uçurum mu var ki her biri kendini bir diğerinden farklı ve üstün görüyor?” sorusu başka bir tartışmaya kadar saklı kalmak üzere, en azından ilk adım olarak üretene ve emeğe saygı (ki bu telife denk düşer) noktasında bir farklılık görmek istiyor in- san. Bu saptamanın ardından kim farklı ol- duğunu iddia edebilir ki artık? Etse de kim onları ciddiye alır?

Zafer Doruk: Peki. Burada hemen araya gi- rip sanat etkinliklerine dair görüşlerini de almak istiyorum senin. Zaman zaman gaze- tedeki yazılarında da yer verdin bu konuya çünkü. Biliyorsun, burada sanat etkinlikleri yapılır; bir, bilemedin iki üç yıl sonra kesin- tiye uğrar. Destek veren birileri, “Ben artık oynamıyorum” ya da “İşler istediğimiz gibi gitmiyor, bunun bize bir getirisi yok. Bu ka- dar para saçıyoruz, birileri bunu kullanı- yor” gibi gerekçelerle desteğini çekince or- tada etkinlik filan kalmaz. Yarışmalar da öyle. Örneğin bir Orhan Kemal öykü yarış- ması var ki yıllardır kanayan bir yara. Bu et- kinlik bir kurum tarafından geleneksel hale getirilemedi bir türlü. Üstelik burası Adana. Orhan Kemal’in doğup büyüdüğü, uzun yıllar çilesini çektiği bir kent. Birileri üstle- nip bu yarışmayı bir iki yıl yapar, sonra ar- kası gelmez. Biri alıp bu işi en iyi biz yapar- ız diye üstlenir, ikinci yıl kaybolur gider. Bütün sorun, yarışma için verilen üç kuruş- luk ödüllerin bulunamamasındadır. Yığınla sanayicinin, işadınının yaşadığı bir kentte Orhan Kemal hâlâ çile çeker. Belediyeler el- lerini eteklerini edebiyat etkinliklerinden iyice çektiler. Sanıyorum 2000 yılındaydı. Seyhan Belediyesi girişimlerimiz sonucu ya- rışmayı sadece bir yıl yaptı. Anlayacağınız, kapanın elinde kalıyor bu yarışma. Sonra seçici kurul sorunu. Bir iki usta yazar ara- nır, adamlar Orhan Kemal söz konusu olunca kabul ederler, sonra bakarsınız Ada- na’da yaşayan, öykücülükle, şairlikle ilgisi olmayan bir öğretmene böylesine hassas bir yarışmada onların yanında seçici kurul üye-

si olarak görev verilmiş. Dolayısıyla katılımın da, ödülün de kalitesi düşer, olan Orhan Kemal'e olur.

Süreyya Köle: Görüşlerine katılmamak imkânsız. Elbette yaptığın saptamalar için acı veren bir yanı. Şimdi ben için bir başka yanına daha değinmek istiyorum.

Bana göre son dönem Adana bir ölçüde Çukurova edebiyatında en kayda değer atılım 1999 yılında gerçekleştirilmiştir. Yani 1999'da Adana'da düzenlenen ve birkaç yıl sürdürülebilir 'Adana Sanat Günleri'yle. Türkiye Edebiyatçılar Derneği'nin etkinlik deneyiminden ve "Sanat Günleri"ne omurga teşkil edecek ciddi katkılarından cesaretle gerçekleştirilen bu etkinlikler Adana'nın taşra kabuğunu kırmış, Adana'yı İstanbul ve Ankara ile kucaklaştırmıştır.

Etkinlikler sürerken soluk almak için verilen aralarda ortaya çıkan adres alıp verme trafiğini gözümün önüne getiriyordum da... O etkinlikler sonrasında kimi arkadaşlarımızın ürünleri kimi ulusal dergilerde bir süre için de olsa görünmüştür.

Elbette böylesine kapsamlı ve taşranın alışlagelmiş düzenini altüst edici etkinlikler zincirinin gerçekleştirilmesindeki bir ayrıntıyı bir ölçüde kayırmayı göz ardı edemeyiz. Etkinlikler Adana'da düzenleniyordu ve etkinliğe Ankara'dan tüm enerjileriyle destek verenler Edebiyatçılar Derneği'nin yönetiminde yer alan Adanalı yazarlardı; Çetin Öner, Özcan Karabulut, Gökhan Cengizhan...

Bu saptamayı yaparken etkinliğe katkıda

bulunan diğer kuruluşların hakkını da teslim etmek gerekir. Türkiye Yazarlar Sendikası, P.E.N. Yazarlar Derneği, Cumhuriyet Kitap Kulübü, Çukurova Üniversitesi başta olmak üzere...

Zafer Doruk: Adana'da öyküye, öykücülüğe bakınca neler görüyorsunuz?

Süreyya Köle: Bir süre öncesine kadar şiir daha öne çıkan bir türdü Adana'da. Ya da öykü şiire göre bir adım geride duran bir tür. Hoş, yine de şiirin öyküye fark atan nicel üstünlüğünü göz ardı etmeden söyleyebilirim ki öykü konusunda ciddi bir atılım var Adana'da. Öyküyü dert edinen birileri, "İyi ama öykü de var" diyen öykü gönüllüleri. Ankara Öykü Günleri... 14 Şubat Dünya Öykü Günü... Adana'yı öykü anlamında yakından etkileyen, Adana'da sıcak öykü ortamını tetikleyen iki etkinlik. 14 Şubat Dünya Öykü Günü'nde, toplandıkları her ortamda şiir okuyan şair arkadaşlarımıza inat (!) toplanıp öykü okumaya başladık bizler mesela. İyi de oldu hani, yılların ezikliği varken içlerde.

Diğer illerde durum nedir bilemem, ama şimdiden geleneksel hale geldi gözüyle baktığımız 14 Şubat Dünya Öykü Günü her yıl daha bir coşkuyla ve daha fazla katılımı kutlanıyor Adana'da. O gün öyküsünü okumak isteyenlerin sayısı her yıl katlanarak artıyor. Bundan üç yıl önce Adana'da ilk kez Ankara ikincisini kutluyordu 14 Şubat'ın hazırlıkları yapılırken "Etkinlikte kimlere yer verebiliriz?" noktasında isim sıkıntısı

çeken arkadaşlarımız, bu yıl, “İnsanları kırmadan nasıl geri çevirebiliriz?”in sıkıntısını yaşıyorlar. Katılım isteği oldukça fazla; ancak etkinliğin süresi sınırlı.

Ankara Öykü Günleri... Öykü adına gerçekten görkemli bir şölen. Öyküyle geçirilen bir yılın ödülü sanki. Adana'da öykü yazarlar olarak çoğu kez yer bulduğumuz, zaman zaman Adana'dan gelen katılımcı sayısına bakıldığında açık ara kayırıldığımız hissinden kendimi kurtaramadığım öyküyle geçirilen bir hafta.

İşin doğrusu, Özcan Karabulut'un Adanalı olması “Hamili etkinlik yakınımızdır” etkisi yaratıyor bizlerde. İyi ki de yapıyor hani. İyi ki yapıyor da, bizler de soluyabiliyoruz buram buram öykü kokan o Ankara havasını.

Zafer Doruk: Evet. Adana öykü alanında geçmişte yaşadığı o canlılığı niçin yeniden yaşamasın? Yok olup giden değerlere ağıt yakmanın bir anlamı yok. Kültürler değişiyor, kimi kültürler yok olup gidiyor, kimileri bir başka biçimde öbür kültürlerle ekleniyor. Sonra göç olgusu var. Bununla ilgili sorunlar yaşanıyor. Yani öyküye özgü malzeme zenginliği bırakın azalmayı, her yaşanan gün daha da çoğalıyor. Bu konuda önemli olan öykücünün duyarlılığı; değişene, dönüşene, yok olup gidene ya da gelmekte olana bakışı, yaklaşımı, tanıklığı. Bence herkesin taşrası kendi içinde. Eksikliğini duyduğu şeyler bunlar; ya da yalnızlığı diyelim. İstanbul'da yaşadığımızı varsayalım, gün gelir oradan da kaçmak isteyebilir-

siniz. Ya oradan alacağımız şeyler kalmamıştır ya da oraya vereceğiniz. Hiçbir yere ait olmadığımızı da düşünebilirsiniz. Yersiz yurtsuz biri yani. Zaten yazmak da biraz göçebe ruhlu olmaktan kaynaklanmıyor mu? Sorun, sanıyorum burada. Önce sizi siz yapacak coğrafyanızla siz olana kadar barışık kalmak. Sorun, taşrada olmak filan değil, sorun bizde. İstanbul bize gereksinim duyuyorsa niçin gitmeyelim? Böyle bir gereksinim yoksa yakınmanın da bir gereği yok. Bir yazarın ilk kaynağı her şeyden önce kendi coğrafyası. Özsuyumuzu önce bu coğrafyadan alırız biz. Sonra nereye istersen git, kimse kimseyi tutmuyor. Ama kendi coğrafyamızla bir iyice hesaplaştık, oraya verebileceklerimizi bir tamam verebildik mi; sesimiz kısık gelse de çok çaba gösterip gitmeyi düşündüğümüz yerlere duyurabiliyor muyuz, bu önemli diye düşünüyorum. Sonra ilişki, kayırmaca filan da yazarı bir yerlere getirmez. Adınız bu tür ilişkilerden dolayı belli bir süre boş bir tenekenin tınlaması gibi çıkabilir, ama sizi siz yapmaz. Edebiyat dünyası, edebiyat okuru aptal değildir. Asıl olan verdiğiniz üründür.

Adana'da yaşayan biri olarak *Yom* dergisinde emeği bulunan, kendisi de öyküler yazan arkadaşımız sevgili Bünyamin, bu konularda sen bize neler söyleyeceksin bakalım.

Bünyamin Hazar: Teşekkür ederim. Ben de burada bulunmaktan, özellikle Adana'da öyküyü, öykücülüğü, dergileri konuşmaya başladığımız Özgür Pencere Edebiyat ve

Sanat Derneği çatısı altında sizlerle olmaktan mutluyum. Dilerim bunları zaman zaman konuşmayı sürdürürüz.

Adanalı yazarlarımız edebiyat dünyasına daha çok Adana'yı anlatan yapıtlarıyla girmişlerdir. Yapıtları da öyküden ziyade romandır. Bu nedenle edebiyat dünyasında romancı yönleriyle tanınmışlardır. Sözcüleri, Yaşar Kemal'in Adana'yı konu edinen birçok romanı olmasına rağmen sadece *Sarı Sıcak* adlı bir öykü kitabı vardır. Orhan Kemal ise öykü yazmayı hiç bırakmamasına rağmen romancı olarak tanınmıştır. Ayrıca Demirtaş Ceyhun, Muzaffer İzgü, yine bu bölgeye yakın bir isim olan Osman Şahin de yazmaya öykü ile başlamalarına karşın, sonraları romana yönelmişlerdir. Yılmaz Güney de öyle.

Burada söylemek istediğim, bu yazarlarımızın öykü yerine sonraları neden roman yazdıkları değil; sonuçta öykü ya da roman yazmaları bir tercihtir. Ama yazdıkları romanlar da öykülerinin bir açılımı gibidir. Öykülerinin izlerini görürüz romanlarında: insanıyla, coğrafyasıyla, diliyle, kültürüyle... Bu nedenle öykülerini ve romanlarını birbirinden ayrı düşünemeyiz; çünkü odak konuları ya köyköylülük ya da köykent çelişkisidir; feodal yapının, ilişkinin bir izdüşümüdür. Burada ben salt öykü ve öykücü-lüğümüzden çok romanın da dahil olduğu edebiyatımızın, Çukurova'da yansıyan boyutlarına değinmek istiyorum.

Yaşar Kemal, bir yazısında, "Her ülkenin bir çukurovası vardır, ben de kendi çukurovamı yazdım; çünkü doğduğum büyüdü-

ğüm bu coğrafyada, bu topraklarda insan realitemi oturttum" der. Bir yazarı elbette yaşadığı coğrafyadan, ilişkide bulunduğu çevreden, kültürden tamamen bağımsız düşünemeyiz. Yani o dönemin toplumsal gerçekliği, aynı zamanda yazarın gerçekliğinin bütünlüyci parçalarından biridir de. Ama kurmaca boyutta yani öykü ve romanda bu gerçekliğin "nasıl anlatıldığıdır" önemli olan. Tabii ki bahsettiğim yazarlar yaşadığımız bölgenin, şehrin bir dönemini anlatmaları açısından Çukurova'da yaşayan bizler için ayrıca bir öneme sahiptirler. Ama bugün bile Yaşar Kemal'i, Orhan Kemal'i ülkemizde ve dünyada okunur kılan, salt Çukurova'nın toplumsal boyutta gerçekliğini anlatmaları değil; iyi bir öykücü ve romancı olmalarıdır. Yazar, bugün güncelliğini yitiren bir olayı, olguyu, yine bu yöreye ait olan efsaneleri, halk hikâyelerini, kısaca mitik gerçekliği (özellikle Yaşar Kemal'in romanlarında) ilgiyle okutabiliyorsa, bu kullanılan dilin, tekniğin ve biçimin iyi olmasından kaynaklanır.

Adana'da yerel dergilerde sıkça karşılaştığım bir yanlış algılamadan bahsetmek istiyorum: Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Osman Şahin gibi yazmaya çalışan öykücü arkadaşlar var. Köylerde ya da varoşlarda yaşanan gerçekliği, onların döneminde olduğu gibi anlatmaya çalışıyorlar. Üstelik dil ve biçim kaygısı gütmeden. Ve bunu da toplumcu gerçekçiliğin ölçütü olarak görüyorlar. Kuşkusuz her yazar, düne ve bugüne ait roman ve öykülerdeki yenilikleri takip eder, yeni anlatım olanaklarını dener. Kendi dönemi-

nin insan ilişkilerinin ve toplumsal yapısının çelişkilerinden hareket eder. Ayrıca kaçınılmaz olarak; gelişen ve değişen insan, ilişkiler ağı aynı zamanda algılama biçimleri de bahsettiğim yeni kuşak öykücüler tarafından gözden kaçırılmaktadır. Her şehir kitle iletişim araçları ve ulaşım olanaklarıyla eski kapalı yapısından sıyrılmış, dışa açık hale gelmiştir. Şimdilerde İstanbul'da, İzmir'de, Trabzon'da, Adana'da yaşayan gençler aynı zaman dilimi içinde aynı şarkıları dinliyor, aynı markaların giysilerini giyiyor, aynı yemekleri yiyorlar. Daha açık bir deyişle yerel dokunun giderek kaybolmasına, daha homojen bir kültürün yaşanmaya başlamasına tanık oluyoruz. Böylesi bir dönemin gerçekliğine gözlerimizi kapayıp Adana diye Orhan Kemal'in döneminin anlatılmaya çalışılması fantastik bir nostalji olsa gerek.

Günümüzün iletişim ve ulaşım olanakları da taşramerkez ayrımını ortadan kaldırmıştır. Kalitesiz bir öykü artık "taşra özü" de olamaz. İstanbul'daki olanaklar günümüzde taşrada da var. İstedığımız bir kütüphane, dergiye, müzik CD'sine ulaşabildiğimiz gibi İstanbul'da vizyona giren bir filmi aynı anda izleyebiliriz. Bu, aynı zamanda taşrada yaşayan yeni kuşak öykücülerin fırsat eşitliğine sahip olması ve önlerinin açılması anlamına da gelmektedir.

Şimdi de bir kasabayı anlatabilirsiniz, ama William Faulkner'ın yapıtlarının her kitapçıda olduğu bir şehirde artık bu tarz öykü, roman yazma şansınız yok demektir. Hasan Ali Toptaş bu değişim ve gelişimin

en önemli örneğidir: Süreç içinde iğdiş edilip edebiyatın teması olma niteliğini kaybeden "kasaba, kasabalılık" olgusu; Hasan Ali Toptaş gibi çağdaş yazarların kullandığı deneysel roman ve öykü teknikleri ile yeniden farklı bir boyut ve derinlik kazanarak günümüz edebiyatı açısından da çalışılması gereken bir olgu haline gelmiştir.

Bugün Adana bölgesi *Yom Sanat* ve şimdilerde yayım hayatına ara veren *Düzyazı Defteri* gibi ulusal boyutta kendini kanıtlamış dergiler çıkarmış/çıkarmaktadır. Adı geçen dergiler yerelde ve tüm Türkiye coğrafyası dahilinde genç öykücülerin tanınmasına ve gelişimlerine "okul" düzleminde yardımcı olmaktadır. Bir anlamda gerek niteliği, gerekse basım kalitesi ile söz ettiğim dergiler taşra ile merkezin yeniden tanımlanması ve içinin yeniden doldurulması gerektiğinin en önemli göstergeleridir.

Zafer Doruk: Siz kendinizi bu anlamda taşra olarak görmek istiyorsanız, taşra olarak kalırsınız diyorsun bir anlamda. Doğru. Bu bir tanımlanma meselesi. Herkesin tanımı ortaya koyduğu ürünle yapıyor. Bunun da yolu yeni ve farklı söylemekten geçiyor. Bugün de kasabalar, köyler, fabrikalar var ama kırk yıl öncekiler gibi değil elbet. Özü değişmese de aşkları yaşama biçimleri bile değişti. Elbette öykünün içeriğinin de özgün bir biçim ve biçimle harmanlanması gerekiyor. Bu da kendi tanımını getiriyor. Öykü mü, değil mi? Bence öykünün güclüğü burada ve Çukurova'da yaşayan birçok arkadaşın öyküyle arasındaki sorun

buradan kaynaklanıyor. Arkadaş bir öykü getiriyor, bakıyorsunuz başından geçen bir olayı anlatmış. Her şeyi anlatmanın öykü olduğu düşüncesi yerleşmiş onda. Metafor yok, oyun yok; ışık saçan sözcükler, cümleler yok, atmosfer yok, sözün eksik olduğu yerde hissedilecek büyük yaşantılar yok. O arkadaş, bütün bunlara karşın burada alabileceği bir şeyin olmadığını düşünüyor olacak ki Özgür Pencere çatısı altında açtığımız öykü atölyesine hiç ilgi göstermiyor. Böyle de bir durum yaşıyoruz Adana'da. Bir bakıma bulunulan yer kanıksanmış ve kabullenilmiş gibi bir durum çıkıyor ortaya. Tanımlar bu kadar açıkken bir yerlere ve birilerine yakınmanın bir anlamı da kalmıyor tabii.

Sevgili Celal, öykü yazan, öyküye kafa yoran, aynı zamanda da *Yom* dergisine emek verenlerden biri olarak sen neler söylemek istersin bu konuda?

Celal Gür: Hepimizin hiç şüphe duymadan kabul edeceği bir gerçektir ki sanat, insan yaşantısının doğal bir sonucudur. Ve hiçbir sanatçı yoktur ki ortaya koyduğu sanat eseriyle kendi yaşantısından ipuçları vermesin. Nitekim en uçarı hayallerimiz bile sanatın kurgusal doğasından baktığımızda insan yaşantısının izlerini taşıyan bir üst gerçekliğin dışavurumu olarak gözükür. Dolayısıyla her insan gibi sanatçı da yaşadığı çevrenin ve toplumsal koşulların içinde her türlü eksikliğe karşı zorunlu reaksiyonlar geliştirir. Bu reaksiyonlar sanatçının öznel ruh dünyasından yola çıkarak tasarım-

ladığı yapıtında estetik kaygısıyla sunulur. Var olanın yetersizliğinden duyulan kaygı dolayısıyla yaşanan tatminsizlik sanatçının idealize etmeye çalıştığı yapıtıyla doyurulmaya çalışılır. Ki bu boyutuyla baktığımızda bizim de bizden önceki birçok yazar çizerle kurduğumuz akrabalık yerelden evrensel doğru bir açılım gösterir. Orhan Kemal, Abidin Dinolar, Yaşar Kemal, Yılmaz Güneyle hâlâ en canlı örnekler olarak aramızda yaşamıyorlar mı? Elbette bu isimler ve burada bulunanlar dışında bir çok isim, Çukurova'nın yaşam zenginliğini ürünleriyle anlatmış ve anlatmaya devam edecektir.

Sosyal koşulların değişimi edebiyatın da gerçekliğe olan bakış açısını değiştirecek, ama edebiyat hiçbir zaman toplumsal koşulların dışına düşmeyecektir. Bu, demek değildir ki eskiyi anlatmak gerçekliğin ta kendisidir. Hayır! Nitekim benim Çukurovalı birçok yazar çizerde gördüğüm en büyük eksiklik de ürünlerini, örneğin Yaşar Kemal'in bir *Sarı Sıcak*'ında olduğu gibi vermeye çalışmalarındadır. Etkilenim tabii ki olacaktır; ama yazar, üslubunu gerçekçi temeller üzerinde kurmak ve geliştirmek zorundadır. Burada gerçeklik derken, anlatımı zaafiyete uğratmadan metni kendi gerçekliğinde oluşturma gayretini kastediyorum. Bu noktada, bizler de burada her şeyden önemlisi yeniye ve günümüz dünyasının koşullarına uygun yapıtlar üretilebilme için neler yapmalıyız? Kime ne anlatmalı, nasıl anlatmalıyız? "Bizler öncelikle bu sorumluluğa uygun düşecek yapıtları nasıl

oluşturabiliriz?” sorularına uygun cevaplar aramalıyız. Örneğin bir Orhan Kemal'in okunuyor olmasını neye bağlamalıyız? Şüphesiz ki her büyük yazar gibi o da dünyasını kurduğu o mükemmel romanları kusursuz bir dille oluşturmuştur.

Nitekim benim kanaatimce yerel bir edebiyat şurada dursun, yerellik kavramı bile artık günümüz dünyasında kavramsal karşılığı olmayan bir sözcüktür. Maalesef bir zamanlar yaşantımızın vazgeçilmez değerleri olan eşyalar bile artık işlevselliklerini yitirmiş; evlerimizin, kafelerimizin, bürolarımızın köşelerinde otantik birer süs eşyaları olarak kalmıştır. Artık kent ve köy ilişkisi toplumsal boyutta hâlâ bir sorunmuş gibi gözüke de sanatsal boyutta geçerliliğini yitirmiştir. Düşülen en büyük yanlış ise kentli bir insanın köylü duyarlılığı ile anlatılmasıdır. Son zamanlarda taşralılık kavramının yeniden sorgulanmasını ise beş yıldır çıkardığımız *Yom Sanat* dergisi özelinde birçok kez yaşadık. “Taşralıysan taşralı gibi yaz “ gibi bir ima karşısında sadece estetik değeri kendimize ölçüt olarak benimsemeye çalıştık. Bu tür tartışmalardan duyduğumuz haklı rahatsızlığı da burada dile getirmek istiyorum. Bizler bir yazarın yerele olan katkısının içerik değil, biçim olarak gerçekleşebileceğine inanıyoruz. İçerik boyutunda şu gördüğümüz dünya yerel bağlantılarından kopmuş bir vaziyettedir ve günümüz insanı ancak yeni bir dil ile, yani yazar için dilin bir problem olarak algılanabildiği şekliyle izah edilebilir. Elbette bölgesel farklılıklar olacaktır. Dünyanın Batı ek-

seninde merkezileşerek döndüğü bir çağda olmaması da mümkün değildir. Ama hiç değilse gelişmiş Batı uygarlığının insanlı edebiyatıyla yüzleşmek zorunda olduğumuzu düşünüyorum. Aksini iddia edecek bir fikrin ise, paranoyakça bir reddiyetin temelsiz düşünceleri olarak bir değer ifade etmeyeceğini kendi adıma söylemeliyim. Bu çerçevede yaşanan her türlü olumlu ve olumsuz gelişmenin ise, öykünün de temel iç sorunlarını oluşturacağını söylemeye gerek yok! Ama söylemiş olalım.

Zafer Doruk: Zaten içerik baskın bir biçimde öne çıkıp “kör kör parmağım gözüne” örneği seslenirse orada iyi öyküden söz edemeyiz değil mi? İçeriğin, kendisine yakışan bir biçimle kaynaştığında, her şeyin söylenmediği, ama hissedildiği, sezildiği, anlamlandırıldığı bir olguya dönüştüğünde lezzetine varılır diye düşünüyorum. Bunu da sağlayan özgün ve içeriğine özgü bir biçimdir elbet. Her metnin mutlaka bir konusu ve içeriği vardır; ama biçime ve biçime yedirilme meselesidir yazarını uğraştıran. Burada da iyi kullanılması gereken en önemli malzeme çıkıyor karşımıza: Dil. Çukurova'dan hiç söz etmediğiniz bir öykünüzden okur Çukurova tadı alabilir örneğin. Belki bir Meksikalı da Meksika'dan tatlar bulabilir. Zaten öyküden söz ediyorsak dilin taşralısı olmaz, dil evrensel bir olgudur. En büyük yanlışın kentli bir insanın köylü duyarlılığıyla anlatılmasıdır dedin ki, buna tamamen katılıyorum. Bu da yazarın yazın diline yerel bakmasından; insanı

evrensel değerlerinden, tarihsel, toplumsal ilişkilerinden soyutlamasından kaynaklanıyor bence.

Sevgili Emre, bir araştırmacı, şair ve öyküler de yazan biri olarak sen de şöyle Adana'nın geçmişine doğru bir yolculuk yapıp günümüze kadar burada hangi dergiler çıktı, onlardan söz et istersen.

Mustafa Emre: Adana'da yeni yazı ile çıkan ilk dergi, *Çukurova Memleket* adını taşır. Dergiyi yayımlayan, yöneten yazın araştırmacısı İsmail Habib Sevük'tür. Hukukçu olmasına karşın ulusal eğitim alanında çalışmış, yurt yazıları ile ilgi çekmiştir. Adana'da Bölge Eğitim Yönetmenliği yaptığı sırada 1920'li yıllarda dergiyi yayımlayarak yetişmekte olan yazarlara destek vermiştir. Bir coşku ve içtenlik ürünü olan dergide Taha Toros, Arif Nihat Asya gibi yazarların ilk ürünlerini okuruz. Şiir, öykü, deneme türünden yazılara yer veren dergi, tarih ve eğitim araştırmalarının yanı sıra halk kültür ve bilimine de ağırlık vermiş, önemli bir işlevi yerine getirmiştir.

Adana'da dergi deyince üzerinde durulması, incelenmesi gereken dergi ise *Görüşler*'dir. Halkevi'nde imeceyle çıkarılan dergi; şair, yazar, eğitimci ve araştırmacılara tam anlamı ile okul olmuştur. *Görüşler*'in yazı işlerini yöneten kişilerden biri de Adana Erkek Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yapan Arif Nihat Asya'dır. Dergi uzun ve sağlıklı bir yaşam sürerek 1930 ve 1940'lı yıllarda ülkenin önde gelen dergilerinden biri kabul edilmiştir. Büyük boyda çıkan,

zaman zaman kaliteli kâğıtlara basılan dergi, Adana'nın ve bölgenin kültür sanat alanında önemli bir dergisi olmuştur. Çukurova'nın kültür değerlerini araştıran yeni şair, yazar ve resamlara kucak açan dergide birçok ünlü imza yer almıştır. Örneğin ünlü yazar Yaşar Kemal'in ilk şiiri bu dergide çıkmıştır. Mehmet Akif Tuncay, Hamit Asyali gibi yetenekli şairlerin gün ışığına çıkmalarını sağlamıştır. O dönemde Adana'da bulunan Abidin Dino, bu dergiye özel kapak resimleri yapmıştır. *Görüşler* dergisi büyük koleksiyonları ile dönemi aydınlatan bir kaynak durumundadır.

Görüşlerin ardından kısa bir sessizlik olmuş, ardından gençlerin çıkardığı ilk şiir ve yazılarını yayımladıkları dergiler gelmiştir: *Ocak*, *Şölen*, *Çıra*, *Salkım* gibi. Bu dergileri gençlerin harçlıklarını biriktirerek çıkardığını belirtelim. Onları izleyen dergiler arasında *Dal*, *Yapraksı* sayılabilir. 1970'lerin tek dergisi *Koza*'dır. *Koza*, Adanalı ve Osmaniyeli genç şair ve yazarların çıkardığı bir dergidir. 1980'li yıllarda ise *Düşün* dergisini görmekteyiz. Onun ardından yayımlanan *Akdeniz* yazın seçkisinden söz edebiliriz. 1990'lı yıllar, dergicilikte *Mavi Çizgi* ve *Tını* ile ivme kazanır. Art arda çıkmaya başlayan *Ardıçkuşu*, *Aykırısanat*, *Söylem*, *İmgelem*, *Yom*, *Düzyazı Defteri* gibi dergiler anılabilir. Bu arada *Heves* ve *Çıkrık* gibi şiir dergileri de çıkmıştır. Ayrıca eğitime, kültüre, bilime, tanıma eğilen dergiler yayımlanmıştır. Kültür sanat dergileri, işlevlerini yerine getirdikleri sürece Adana'ya kültür sanat alanında önemli bir devinim ve canlılık kazandırmışlardır.

Zafer Doruk: Geçmişten günümüze Adana'da öykü... ve arkadaşların değindikleri şu taşralılık kavramı var bir de. Bu konuda senin de görüşlerini alayım.

Mustafa Emre: Adana'da öykü, daha doğrusu Çukurova'da öykü söylencelere dayanır. Öyküyü bir anlatım biçimi olarak kabul edersek halkın yaşamında süreklilik göstermiştir. Bir kültür, bir doğa, bir iletişim aracı sayılmıştır. Hiç kuşkusuz bu yönde iletişimini sürdürerek günümüze dek gelmiş, biçimler değişirse de usta öykücülere kaynaklık etmiştir.

İlk söylenceler kentin kuruluşunu değişik biçimlerde anlatır. Bu anlatımları şiirle süsleyenler de olmuştur. Zaman zaman aşıkların sazı ile anlatıma girdiklerini de görmekteyiz.

Masallardan da yararlanan cumhuriyet dönemine değin gelmiş, göç dalgaları ile nitelik değiştirmiştir. Bir anlamda Adana ve çevresinde öykülerin mozaiğini de oluşturmuştur.

Bu büyük halk kaynağından en iyi biçimde Yaşar Kemal'in yararlandığını görmekteyiz. Usta yazar köy köy dolaşarak halk kültürünü derlemiş, öykü ve romanlarında bir potaya dökmüştür. Bu aşamada anlatıcılık ön plana çıkmıştır. Halk kaynağının tipik bir türevidir bu. Bu yüzden Yaşar Kemal anlatıcı olarak nitelenir.

Çağdaş öykünün ilk örneklerini Orhan Kemal vermiştir. Yalın, çarpıcı öyküleri ile çağını aktarır. Orhan Kemal günlük yaşamdan beslenerek, çalışan ya da çalışmayan

insanların öykülerini yazarak kendi yolunu da açmıştır. Bütün öykülerini *Sarı Sıcak* adlı kitapta toplayan Yaşar Kemal ise, daha çok romanda yoğunlaşmayı yeğlemiştir. Yaşar Kemal'in anlattığı kişiler ister köyde olsun, ister kentte, hep kasketli, şalvarlı insanlardır. Her öyküsü bir romanın ucunu açar.

Adana'da 1940'lı yıllarda gazetecilik yaparken Çukurova'nın toprak sorununu izleyip işleyen öykü, roman yazarı Reşat Enis Aygen de Adana'nın öykü ve dil geçrelerinden yararlanmıştı.

Yazar ve yayıncı Atıf Özbilen, bir "ağaç kurdu" olmanın yanında iyi de bir öykü yazarıdır. Bir kitabı vardır: 1947'de basılan, *İşte Bu*.

Adana'nın gerçeğini, ortamını, dilini yine en iyi Adanalı yazarlar vermiştir diyebiliriz. Toplumsal yönü ağır basan öykü ve romanlarıyla Demirtaş Ceyhun, gülmece yönü ağır basan öykü ve romanlarıyla Muzafer İzgü akla gelen ilk isimlerdir.

Bu arada sinemacı Yılmaz Güneyi de anmak gerekir. İlkgençlik öyküleri fantastik öğeler gösterse de özellikle *Boynu Bükük Öldüler* romanı ile sanatsal ve toplumsal açıdan bir katkı getirmiştir.

Günümüze gelince, günümüz Adanasında öykü geçmişe oranla artış göstermiştir. Ancak bu yeteli değildir. Çünkü özellikle -birkaç ayrıksı dışta tutulursa- değişen koşulların öyküleri yazılmamıştır.

Eskiden sanat dergilerinde yer alırdı öyküler. Öykü üstüne yazılar yayımlanırdı. Şimdi dergi daha çok olmasına karşın

öyküye gereken ilginin gösterildiği söylene-
mez. Kimi öykü yazarları kitap yayımlama-
ya çabalıyor. Nicel olarak artıştan söz edile-
bilir, ama nitelikli öykülerin sayısı azdır.
Günümüz öykücülerinin çoğu değişen ko-
şulları gündeme getirmediği gibi çağdaş
öykünün gelişiminden de habersiz görün-
mektedir.

Taşralı olup olmamak sorunuysa, Ana-
dolu'da yaşayan yazarlar için on-on beş yıl
öncesine kadar yaşamsal bir sorundu. Ama
artık öyle değil. İletişim ağı bütün dünyayı
sardı. Şair, yazar internet yolu ile istediği
yere ulaşabiliyor. Önemli ölçüde taşralılık
sorununun ortadan kalktığını söyleyabili-
riz. Herhangi bir köyde bile yaşasanız, in-
ternette dünyanın her yerine ulaşabilirsiniz.
Bu bakımdan yazar, yazılarını dilediği der-
gi, gazete, radyo, televizyon gibi basın ya-
yın araçlarına anında gönderebiliyor. Bu
aşamada iki nokta önem taşıyor: 1. Yazarın
nitelikli ürünler vermesi. 2. Basın yayın
araçlarının özenli davranması. Yeter ki ka-
falar taşralı kalmassın.

Zafer Doruk: Evet, iletişim olanaklarının
gelişmesiyle birlikte konuştuğumuz anlam-
da taşra kavramı günümüzde geçerliliğini
yitirmiş durumda. Geriye bir tek sorun ka-
lıyor; kafadaki taşralılığı atmak. Buna katıl-
mamak mümkün değil. Şimdi ben Çukuro-
va Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Öğre-
tim Üyesi, Özgür Pencere Edebiyat ve Sanat
derneği başkan yardımcısı ve aynı zamanda
Bölge gazetesinin sanat sayfasını hazırlayan,
öyküye de gönül vermiş biri olan Ş. Sema

Tuncel'e dönmek istiyorum. Özgür Pencere
Edebiyat ve Sanat Derneği'nin kuruluş
amaçlarından biri de öykü sanatına ağırlık
vermesi.

Sema Hanım, fakültede çocuklara ve
gençlere yönelik yazım ve drama dersleri
veriyorsunuz. Ayrıca dernek çalışmaları
arasında birlikte görev aldığımız bir öykü
atölyesi var. Şunu sormak istiyorum size:
Edebiyatımızda gençliğin öyküye bakışı ne-
dir? Adana'da yaşayan biri olarak, bu du-
rum Adana'ya nasıl yansıyor?

Ş. Sema Tuncel: Edebiyatla ilgisi olmayan
kişilerin de dergiciliğe soyunduğu gün-
ümüzde, özellikle de yerel dergilerde sürege-
len bu durum, sizin de değindiğiniz gibi
Adana'yı Türkiye'de dergilerin en az satıldı-
ğı ve okunduğu bir şehir konumuna getir-
miştir. Neden en az dergi okunan şehir ol-
duğunu düşündüğümüz vakit, şehrin genç-
liğini ve devamlı duyduğumuz bazı sorula-
rı unutmamak gerekir.

Türk öykücülüğü ve tür olarak öykü,
yıllar öncesine nazaran neden daha az rağ-
bet gören bir edebiyat türü oldu? Gençlerin
öyküye olan eğilimi neden azaldı? Gençler
arasında öykücülerimizi bile tanımayan bir
duyarsızlık nasıl oluştu? Öyküler mi kötü,
öykücüler mi yetersiz? Neden öykü dergile-
ri yok denecek kadar az? Dergi ve öykü iliş-
kisi birbirini nasıl etkiliyor?

Yıllar içinde, öykü kavramı gençlerimiz
için çoğu zaman dinleyerek büyüdüğümüz
masalları çağrıştırmaya başladı. Ben “çocuk
muyum ki masal dinleyeyim?” düşüncesini

vermeye devam etti ve konuşma dilimize yerleşmiş pek çok deyiş ile masal, hikâye, dolayısıyla da öykü anlam olarak ağırlık kaybetti. İnsanlar arasında, “Bana masal anlatma” deyişinde olduğu gibi masal=yalan gibi olumsuz bir eşleştirme yapılması, öykünün ya da hikâyenin, büyüsünü gençlere tanıtmak bir tarafa, şiir ve roman arasındaki bir geçiş basamağı olarak görülmesine ve fazla önemsenmemesine neden oldu. “Ben öykü yazıyorum” dediği vakit karşıdakini ufak işlerle uğraşan biri olarak yorumlayan bir gençlik, bir yetişkinin çocuksu işlerle uğraşmasını garipseyen insanlar, öyküyü ilkokul sıralarında sadece hafta sonu o da ara sıra ev ödevi olarak veren öğretmenler, herkes bu “önemsememe”de önemli roller oynadı.

Zafer Doruk: Bağışlayın, burada araya girip şunu söylemek istiyorum. İlkokul sıralarında, hatta ortaokul, lisede bile öykü, kompozisyon derslerinde sadece kalıplaşmış tanımıyla gelir çocukların karşısına. Çocuktan düşüncesini belli kurallar çerçevesinde kâğıda dökmesi istenir de oturup öykü yazması, öykünün şöyle yazılması gibi konuların üstünde pek durulmaz. Sizin söylediğiniz ayrık tutumu gösterip öğrencilerinden öykü yazmalarını isteyen öğretmenler de vardır elbet; ama bütüne baktığımızda bunlar çok yetersiz kalıyor; yanılıyor muyum?

Ş. Sema Tuncel: Keşke yanılansız; ama ne yazık ki durum söylediğiniz gibi. Bu konuda üniversite gençliğinden gelen dönütler

ve yorumlar da oldukça ilginç oldu. İlk dikkat çekici ve üzücü nokta olarak, öykü kavramının gençler arasında tam bir kargaşaya dönüşmüş olduğunu söyleyebiliriz. Çoğu genç, öykünün tanımını masal, yani kocaman bir yalan olarak yapıyordu. Yalan olmazsa öykü de olmaz diyebilirsiniz belki ama sözünü ettiğim, gerçeğin abartıldığı biçimde bir yalan değil; gerçekten bütünüyle soyutlanan çırılçıplak bir yalan. Bu düşüncelere ait ilk tohumlar ne yazık ki ilköğretim sıralarında atılmaya başlanıyor. Pek çok değerli öğretmenimi konu dışında bıraksak bile, onlardan daha fazla sayıda öğretmenimizin ne yazık ki edebiyatçılarımızdan, öykücülerimizden, hatta şehrimizde yetişip ününü her yere yaymış yazarlarımızın çoğundan haberleri bile yok. Öykü kitapları, Türk öykücülerini ve eserlerini tanıtarak, sevdirilerek okutulacağına, sınıf içindeki kilitli kitaplardan ara sıra dağıtılan, zorunlu bir ev ödevi olarak verilen sıkıcı ve uzun yazılar haline getiriliyor.

Gençlerden anladığımız kadarıyla öykü konusunda insanları olumsuz etkileyen bir başka faktör de, diğer sanat dallarında olduğu gibi öykünün de piyasa ile ilişkilendirilmesidir. Öykünün, öykücülüğün durumu konusunda belirgin saptamalar yapacak olursak, ülkemizde hepimizin gözü önünde gelişen ve tabii ki insanları etkileyen bir sıra çizgisi var. Bu çizgi, genel anlamda şiir-öykü-roman diye uzanıyor. Hepimiz önce şiirle başlıyoruz duygusal aktarımlara. Her yaşta, herkesin kendince yazdığı ya da bir yerlerde unutup bıraktığı şiirleri olmuştur.

Şiirle başlayan yazma hevesi, kilometre taşları olarak gördüğümüz denemeler, öykülerle yol alıp düşlerimizde varılacak “son” roman ile noktalanırken, öykü arada kalmakta ve dönemlik bir uğraş olarak yerini almaktadır.

Öykünün değerinin günümüzde eskiye oranla daha az anlaşılmasının bir başka nedeni de dil sorunudur. Bir öyküde kurgu kadar Türkçenin de mükemmelliğini duymalı, ayırımına varmalı ve örnek göstermeliyiz. Son yıllarda yazılan bazı öykülerde kullanılan dil ve kurguların insanları öykü okumaktan soğutacak kadar bozulduğunu, bunun bazı yazarlarca tarz olarak algılanıyor olduğunu görmek çok üzücü. Öykü yazmaya kalkan gençlerin de öykülerinin dergiler tarafından iyice incelenmeden, her türlü dil yanlışına, kurgu ve anlatım bozukluğuna karşın kabul edilip yayımlanması, dergiyi doldurmaktan başka bir şey düşünülmemesi hem öykücülüğü hem dergiciliği ciddiyetten uzaklaştıran önemli nedenlerin başında gelmektedir.

Özgür Pencere Edebiyat ve Sanat Derne-

ği olarak kurduğumuz öykü atölyesine üniversite gençliğinden davet ettiğimiz yetenekli kalemlerin çoğundan gelen yanıt, “Bizim atölyeye ihtiyacımız yok, çeşitli dergilerde yazdıklarımızı yayımlanıyor, ben zaten öykücüyüm” olduğu vakit, durumun ne kadar ciddi olduğunu anlayabiliyoruz. O öyküleri okuduğumuzda, çoğunun defalarca elden geçirilmesi gerektiğini görüyor ve önerileri fazla önemsemeyen bu genç yetenekler için daha çok üzülmüyoruz; çünkü bilinçsiz ve ehliyetsiz dergi sahipleri tarafından cesaretlendirilmiş bu yetenekler, belki ileride çok güzel öykülere imza atabilecekken daha yolun başında bitiriliveriyorlar. Dergilerin ciddiyetsizliği, nitelikli okur sayısını yok denecek kadar azaltırken, genç öykücülerin kendilerini dergiler aracılığı ile tanıtmaya/tanınma fırsatını da engelliyor. Bizler de elimizden bir şey gelmemesinin üzüntüsünü yaşıyoruz...

Zafer Doruk: Sevgili öykü dostları, bu güzel sohbete katılmanızdan dolayı hepimize teşekkür ediyorum.

İ M G E K İ T A B E V İ Y A Y I N L A R I

Nancy Lindisfarne **Şam'da Raks**

Arap toplumuna, özellikle de kadınına ilişkin popüler klişelerle hesaplaşma girişimi.

Antropoloji ile öykünün buluştuğu bir yapıt.

192 Sayfa
4,75 YTL

Türkçesi: H. Aslı Köksal

